

BELGISCHE SENAAT

 ZITTING 2002-2003

18 MAART 2003

Wetsontwerp tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek in verband met het erfrecht van de langstlevende echtgenoot

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 12 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 5

In het voorgestelde lid, na het woord «huwelijk», de woorden «of afstammelingen van de geadopteerden» invoegen.

Verantwoording

Er moet ook expliciet worden verwezen naar de afstammelingen van de voor het huwelijk geadopteerde kinderen (*cf.* advies van de Raad van State, stuk Senaat, nr. 1157/3).

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-1157 - 2001/2002:

Nr. 1: Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

2-1157 - 2002/2003:

Nr. 2: Amendementen.

Nr. 3: Advies van de Raad van State.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2002-2003

18 MARS 2003

Projet de loi modifiant certaines dispositions du Code civil relatives aux droits successoraux du conjoint survivant

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 12 DE MME NYSSSENS

Art. 5

À l'alinéa proposé, insérer, après le mot «mariage», les mots «ou des descendants de ceux-ci».

Justification

Il convient de se référer explicitement également aux descendants des enfants adoptés avant le mariage (avis du Conseil d'État, doc. Sénat, n° 1157/3).

Voir:

Documents du Sénat:

2-1157 - 2001/2002:

N° 1: Projet évoqué par le Sénat.

2-1157 - 2002/2003:

N° 2: Amendements.

N° 3: Avis du Conseil d'État.

Nr. 13 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 5

Het voorgestelde lid aanvullen met de woorden « *volgens de voorwaarden bepaald in artikel 915bis, §§ 2 tot 4* ».

Verantwoording

Amendement nr. 10 strekt ertoe de overlevende echtgenoot het voordeel van de « concrete » reserve te laten behouden.

Om billijk te blijven tegenover de tweede echtgenote en om geen onderscheid te maken tussen de overlevende echtgenoten naargelang het gaat om een eerste dan wel om een later huwelijk, is het beter om de echtgenoten toe te staan om met onderlinge overeenstemming af te zien van de gevolgen die nadelig zijn voor de kinderen uit het vorig huwelijk, zonder evenwel te raken aan het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot van het nieuwe huwelijk op het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning diende en van de daarin aanwezige huisraad.

Er moet evenwel uitdrukkelijk worden bepaald dat de bestaande wettelijke beperkingen met betrekking tot de concrete reserve van toepassing blijven (artikel 915bis, §§ 2 tot 4, van het Burgerlijk Wetboek), aangezien artikel 3 van dit ontwerp artikel 915bis wil wijzigen door te bepalen dat er in het geval bedoeld in artikel 1388, tweede lid, (artikel 5 van het ontwerp) van mag worden afgeweken. De wetgever moet vaststellen hoe ver die afwijking mag gaan.

Nr. 14 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 5

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

De Raad van State stelde in haar advies dat het bepalen van aparte erfrechtstelsels voor huwelijken met en zonder vooraf bestaande afstammelingen zeer waarschijnlijk strijdig is met het gelijkheidsbeginsel. Voor zover men dus niet de discussie voert over een aanpassing van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot in alle gevallen, dient het voorliggende artikel integraal geschrapt.

Nr. 15 VAN DE HEER VANDENBERGHE

(Subsidiair amendement op amendement nr. 14)

Art. 5

In het voorgestelde nieuwe lid de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) het woord « gebruik » vervangen door de woorden « kosteloos recht van bewoning »;

Nr. 13 DE MME NYSSSENS

Art. 5

Compléter l'alinéa proposé par les mots « *aux conditions prévues à l'article 915bis, §§ 2 à 4* ».

Justification

L'amendement n° 10 vise à permettre au conjoint survivant de conserver le bénéfice de la réserve « concrète ».

Il est, en effet, préférable dans un souci à la fois d'équité à l'égard de la seconde épouse, et de non-discrimination entre les conjoints survivants, selon que ceux-ci soient les conjoints survivants d'un premier mariage ou d'un mariage ultérieur, de permettre aux conjoints de renoncer, d'un commun accord, aux effets préjudiciables aux enfants issus du précédent mariage, sans toutefois toucher à l'usufruit dont le conjoint survivant du nouveau mariage jouit sur l'immeuble qui était le logement principal de la famille et sur les meubles meublants qui le garnissent.

Il serait toutefois préférable de stipuler expressément que les limitations légales actuelles à la réserve concrète restent d'application (article 915bis, §§ 2 à 4, du Code civil) étant donné que l'article 3 du présent projet entend modifier l'article 915bis en prévoyant qu'il peut y être dérogé dans le cas visé à l'article 1388, alinéa 2, (article 5 du projet). Il appartient donc au législateur de définir les limites de cette dérogation.

Clotilde NYSSSENS.

N° 14 DE M. VANDENBERGHE

Art. 5

Supprimer cet article.

Justification

Dans son avis, le Conseil d'État a déclaré que l'élaboration de régimes successoraux distincts selon que les conjoints ont déjà des descendants ou non est très probablement contraire au principe d'égalité. L'article en projet doit donc être supprimé intégralement, dans la mesure où l'on ne discute pas d'une adaptation des droits successoraux du conjoint survivant dans tous les cas.

N° 15 DE M. VANDENBERGHE

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 14)

Art. 5

Apporter à l'alinéa nouveau proposé les modifications suivantes :

A) Remplacer le mot « utiliser » par le mot « habiter ».

B) de woorden «en van het daarin aanwezige huisraad» **vervangen door de woorden** «*alsook het kosteloos recht van gebruik van het daarin aanwezige huisraad*»;

C) na het voorgestelde lid een nieuw lid invoegen, luidend als volgt :

«Ten aanzien van de in vorig lid bedoelde rechten van bewoning en gebruik kan geen borgstelling worden gevraagd. Evenwel kan, niettegenstaande elk andersluidend beding, ieder die de blote eigendom verkrijgt, eisen dat op zijn kosten voor alle met deze rechten belaste goederen een boedelbeschrijving van de roerende en een staat van het onroerend goed wordt gemaakt. Bij gebreke van deze eis, heeft de langstlevende het genot van deze goederen zonder staat en boedelbeschrijving.»

Verantwoording

A en B) Uit de voorbereidende werken (meer bepaald het amendement nr. 13 van de heer Valkeniers) en uit het advies van de Raad van State blijkt duidelijk dat er de grootst mogelijke verwarring bestaat betreffende de aard van de toegekende rechten. Het toekennen van een vruchtgebruik kan evenwel niet de bedoeling zijn, vermits dit de verhuuring mogelijk maakt, wat geheel in strijd zou zijn met de *ratio legis*. Daarom wordt beroep gedaan op bestaande rechten, namelijk die van gebruik en bewoning (artikel 625 tot 636 van het Burgerlijk Wetboek). De discussie over de omzetbaarheid wordt aldus vermeden, en de gebruiker en bewoner is aldus onderworpen aan de gemeenrechtelijke regeling, behoudens wat betreft het hierna bepaalde.

C) Het recht van gebruik en bewoning veronderstelt evenwel een voorafgaande borgstelling en opmaak van staat en boedelbeschrijving (artikel 626 van het Burgerlijk Wetboek). Dit is ook zo voor gemeenrechtelijk vruchtgebruik, maar niet voor het vruchtgebruik van de langstlevende. Bovendien zou bij borgstelling het recht niet meer kosteloos zijn. Wat betreft het vruchtgebruik van de langstlevende stelt artikel 745ter van het Burgerlijk Wetboek wel dat een staat en boedelbeschrijving kan gevraagd worden door de blote eigenaar. Naar analogie met de regeling van het vruchtgebruik van de langstlevende wordt dan ook de voorwaarde van borgstelling niet van toepassing geacht, en wordt wat betreft de staat en boedelbeschrijving het regime van artikel 745ter van het Burgerlijk Wetboek overgenomen. In afwijking van artikel 626 van het Burgerlijk Wetboek wordt uitdrukkelijk gesteld dat bij gebreke van vraag tot boedelbeschrijving of opmaak van staat, de langstlevende zonder voorafgaande staat, boedelbeschrijving of borgstelling in het genot treedt.

Hugo VANDENBERGHE.

Nr. 16 VAN MEVROUW Taelman

Art. 5

In het voorgestelde nieuwe lid, de woorden «voor het geval» **vervangen door de woorden** «*wanneer op dat tijdstip*».

B) Remplacer les mots «et des meubles meublants qui le garnissent» **par les mots** «*ni du droit d'utiliser gratuitement les meubles meublants qui le garnissent*».

C) après l'alinéa proposé, insérer un nouvel alinéa rédigé comme suit :

«Aucune caution ne peut être demandée en ce qui concerne les droits d'habitation et d'usage visés à l'alinéa précédent. Toutefois, quiconque recueille la nue-propriété peut, nonobstant toute stipulation contraire, exiger que soient dressés, à ses frais, pour tous les biens sujets à ces droits, un inventaire des meubles et un état de l'immeuble. À défaut d'une telle demande, le conjoint survivant a la jouissance de ces biens sans état ni inventaire.»

Justification

A et B) Les travaux préparatoires (en particulier, l'amendement n° 13 de M. Valkeniers) et l'avis du Conseil d'État montrent clairement que la plus grande confusion règne quant à la nature des droits accordés. Il ne saurait toutefois être question d'octroyer un usufruit, car un tel droit permettrait de mettre le bien en location, ce qui serait tout à fait contraire à la *ratio legis*. C'est pourquoi on fait appel à des droits existants, à savoir le droit d'usage et le droit d'habitation (articles 625 à 636 du Code civil). L'on évite ainsi la discussion relative à la convertibilité et l'usager-occupant sera soumis au régime de droit commun, sauf en ce qui concerne ce qui prévu ci-après.

C) Le droit d'usage et le droit d'habitation supposent toutefois l'obligation de donner préalablement caution et de faire des états et inventaires (article 626 du Code civil). Il en va de même pour l'usufruit en droit commun, mais pas pour l'usufruit du conjoint survivant. En outre, en cas de constitution d'une caution, le droit ne serait plus gratuit. Pour ce qui est de l'usufruit du conjoint survivant, l'article 745ter du Code civil dispose que le nu-propriétaire peut exiger un état et un inventaire. Dès lors, par analogie avec le régime de l'usufruit du conjoint survivant, la condition relative à la caution n'est pas considérée comme applicable, et l'on s'inspire, pour l'état et l'inventaire, du régime prévu à l'article 745ter du Code civil. Par dérogation à l'article 626 du Code civil, il est prévu explicitement qu'à défaut de demande d'inventaire ou d'état, le conjoint survivant entre en jouissance des biens sans état, ni inventaire, ni caution préalables.

N° 16 DE MME Taelman

Art. 5

À l'alinéa nouveau proposé, remplacer les mots «pour le cas où l'un d'eux laisse» **par les mots** «*si l'un d'eux a à ce moment*».

Verantwoording

Deze verbetering strekt er toe duidelijk aan te geven op welk moment voldaan moet zijn aan de voorwaarde van het hebben van afstammelingen. Het is aangewezen om te preciseren dat op het tijdstip van het treffen van de regeling, er afstammelingen moeten zijn.

Martine TAELEMAN.

Justification

Cette correction vise à indiquer clairement à quel moment doit être remplie la condition relative aux descendants. Il convient de préciser qu'il doit y avoir des descendants au moment de la conclusion du contrat.